

עולים לשלב הבא

לא מעט הורים מוטרדים מקצב התפתחות התינוק שלהם וחוששים שעיכוב בשלב התפתחותי מסוים מעיד על בעיה אמיתית ועלול להשפיע על עתידו. האם אכן צריך לדאוג מכך שהוא עדיין לא מתהפך?

מתאפיינת ברצף שהוא בעיקרו דומו התינוקות אבל שונה בקצב, ויכול לך בין תינוקות בריאים שונים."

סיוע בהתאם לקושי

אז אם הכל כל כך גמיש ודינמי, למו להשתמש במושג "אבני דרך"?

"ידיעת הזמן שבו התינוק אמור להגי זה או אחר עוזרת למטפלים ולהורים את יכולותיו של התינוק ולזהות עיכוב משמעותיים או קשיים בהתפתחות. הגמישות והרחבת הזמן, עדיין ישנו העיכוב ביכולות מעיד על קושי התפ כדאי לפנות לייעוץ מקצועי. אולם לו מהתפקודים מצוין טווח גיל שבו הוא לקרות, ולא נקודת זמן אחת: היפוך לגב - שלושה עד חמישה חודשים, ה לבטן - חמישה עד שבעה חודשים, ז שבעה עד עשרה חודשים, התישבות חודשים עד שנה, עמידה - עשרה חו שנה, הליכה - שנה עד שנה וחצי."

וכאשר איתרנו עיכוב התפתחותי, ז מטפלים בו?

"הסיבות לעיכוב בהתפתחות הן מג ולכל סיבה מותאם טיפול. אם תינו בגלל חולשת שרירים, טונוס שרירי גמישות יתר - נתרגל ונעבוד איתו התנועה השונים. נעזור לו להתקדם מוטורית כדי שיוכל לזחול ולפתח ההתפתחות האחרים, כמו התמצא

הטומן בתוכו את היכולות השונות של התינוק ואת השינוי שחל בהן. התפתחות משמעותה הגדלת מגוון היכולות שלו", מסבירה **נעמה גוטמן ויזר**, פיזיותרפיסטית. "קיימות גישות שונות להבנת התפתחות תינוקות וילדים, כאשר הגישה הרווחת והמקובלת היום בקרב פיזיותרפיסטים היא הגישה הדינמית. גישה זו מסתכלת על הילד כמכלול, וקושרת בין תחומי ההתפתחות השונים: תנועה, תחושה, רגש, קוגניציה וחברה. כחלק מהתפיסה הזו נבחן הקשר בין התכונות המולדות של התינוק לבין הסביבה שבה הוא חי, לגירויים שאליהם הוא נחשף, ולהשפעת גורמים אלה אחד על השני ועל התפתחות התינוק."

"בעבר", מסבירה גוטמן ויזר, "נהגו להשתמש במונח 'אבני דרך' לציון ההתקדמות ביכולותיו של התינוק. כאבנים, הן מונחות במקום קבוע וידוע מראש. היום, בהמשך לגישה הדינמית וכחלק מתפיסה רחבה יותר של ההתפתחות, ידוע שתינוקות יכולים להתפתח בקצב שונה משמעותית. יש תינוקות שמתחילים לזחול בגיל ארבעה חודשים ואחרים שיזחלו רק בגיל שמונה חודשים, ושניהם יגיעו לכיתה א' עם אותן יכולות מוטוריות. למעשה, השינוי המשמעותי שניתן למונח המקובל 'אבני דרך' הוא הרחבתו. כלומר, היום טווח הזמן התקין לביצוע מיומנות חדשה על ידי התינוק רחב יותר, ולא נאבחן תינוק כבעל קושי התפתחותי אם למשל הוא עדיין אינו מתהפך בגיל חמישה חודשים. יש דרך כללית תקינה להתפתחות של תינוקות והיא

עוד בטרם גילה את העולם ולפני שהבין מי נגד מי, מטר של ציפיות ניתן על התינוק הקטן. משלב מוקדם מאוד עוקבים ההורים בדריכות אחר מסלול התפתחותו, מתמוגגים מהחיוך הראשון, מתלהבים כשהוא מצליח להתהפך, נרגשים כשהוא מתחיל לזחול ומחכים בדריכות לצעדים הראשונים. אבל מה קורה אם התינוק התמים דילג על שלב מסוים, או פשוט החליט לקחת את הזמן שלו? מתי צריך ללכת לייעוץ, מתי רצוי רק להמתין בסבלנות, והאם לעיכוב התפתחותי יש השלכות על עתיד התינוק?

"התפתחות התינוק היא כמו בניית בניין, כל שלב הוא הבסיס לבא אחריו, כך שלא ניתן להפריד שלב מהקודם לו או מהצפוי להגיע", מסבירה **אפרת פינקלר**, מלווה התפתחותית לתינוקות, מדריכה ומטפלת בשיטת שלהב. "כל שלב ניתן לתינוק מיומנות נוספת התורמת לו לשלבים הבאים: בעת הרמת הראש, למשל, מתחזקים שרירי הגב ותגורת הכתפיים ומתבססת ההישענות על המרפקים ועל כפות הידיים. תגורת כתפיים שאינה חזקה דיה עלולה לעכב את שלב הזחילה. תינוק שאינו שולט בזחילה ואף לא מנסה לעמוד על שש, יתקשה לעבור לשיבה, וכך הלאה."

רצף דומה, קצב שונה

לפני שאתם נלחצים ורצים לטיפול, כדאי לדעת כי לא כל אנשי המקצוע ממהרים להיבהל מעיכוב התפתחותי כלשהו או מדילוג על שלב זה או אחר. "התפתחות תינוקות היא מושג רחב

נעמה גוטמן ויזר, פיזיותרפיסטית:
"ידיעת הזמן שבו התינוק אמור להגיע לתפקוד זה או אחר עוזרת למטפלים ולהורים להעריך את יכולותיו של התינוק ולזהות עיכובים משמעותיים או קשיים בהתפתחות. למרות הגמישות והרחבת הזמן, עדיין ישנו הגבול שבו העיכוב ביכולות מעיד על קושי התפתחותי"

! בתכל'ס

למה זה קורה סיבות שונות לעיכוב התפתחותי

❁ בעיה פיזית: התינוק אינו זוחל כי קיימת בעיה גופנית מסוימת שמגבילה אותו, ובעקבות כך את התפתחותו, כמו: טונוס שרירים נמוך/ גבוה, חולשת שרירים וגמישות יתר.

❁ בעיית ראייה: לפעמים הבעיה הפיזית אינה טמונה בגפיים או בשרירים, אלא בראייה. התינוק כלל אינו רואה את הצעצוע ועל כן אינו מושיט יד ואינו מנסה להתקדם אליו. ברגע שהבעיה הזו תטופל, הוא יוכל להתפתח להתפתחות המוטורית.

❁ סביבה מגבילה: לתינוק יש פוטנציאל להתפתחות מיטבית, אך בעקבות תנאים לא מתאימים, אין לו אפשרות להביא את היכולות שלו לידי ביטוי. לדוגמה: תינוק שנמצא כל היום בלול יתקשה ללמוד לזחול, תינוק שמרבית היום יושב בטרמפולינה או בסליקל לא יכול לנוע ולחקור את סביבתו, וכך הלאה.

הינקות נוצרים אצל התינוק היסודות שעליהם תיבנה גם אישיותו - יכולותיו המוטוריות, כישוריו הקוגניטיביים, ביטחונו העצמי ועוד". גוטמן ויזר מחדדת את הנקודה כי ההשפעה על ההתפתחות העתידית תלויה בסביבה לקושי: "תינוק עם קשיים מוטוריים מולדים, ייתכן שיראה גם קשיים בגיל הרך ובשנות הילדות - יציבה לקויה, חולשה בחגורת כתפיים, ואולי אף קשיים בתפקודי מוטוריקה עדינה. אך קשיים אלה אינם נובעים מכך שלא זחל, אלא מהנתונים האובייקטיביים המולדים שלו.

"לעומת זאת, תינוק שלא זחל בגלל שלא ניתנה לו ההזדמנות או עקב קשיי ראייה, ברגע שיתגבר על קשיים אלה, כשיינתן לו מרחב להתנסות ולתרגול זחילה או כשירכיבו לו משקפיים - הוא יצמצם במרבית המקרים את הפער ולא יראה קשיים מוטוריים או התפתחותיים בהמשך ילדותו".

על דבר אחד שתיהן מסכימות: "אם יש עיכוב התפתחותי או דילוג על שלב, ככל שההערבות הטיפולית מוקדמת יותר, הנזקים המשניים לעיכוב קטנים יותר ואפשר להתגבר עליהם בקלות ובמהירות מבלי שישאירו מגבלה קבועה בתפקודו של התינוק".

אז מה לעשות אם לתינוק שלכם לא ממש בוער להתהפך, לזחול או לעמוד? קודם כל תהיו סבלניים, חכו חודש-חודשיים, ואם אין התקדמות, פנו לטיפול. המטפלים יוכלו להציע דרכים לסייע לתינוק להגיע לשלב הבא, או לפצות על השלב שהפסיד ובכך למנוע השלכות כאלה ואחרות על התפתחותו העתידית. ●●

הכרת גבולות הגוף, הכרת מונחי יחס-עומק, מרחק, גובה וכדומה.

"לעיתים נגלה כי התינוק אינו סובל מבעיה גופנית כלשהי, והסיבה לעיכוב ההתפתחותי נעוצה בכך שלא ניתנה לו הזדמנות לממש את יכולותיו. למשל, תינוק שהוא אח לשלושה אחים צעירים ונמצא רוב היום בלול כדי 'להגן' עליו, מן הסתם לא מתנסה בזחילה, וכך, גם כאשר שמים אותו על משטח פתוח, הוא לא ינסה להתקדם במרחב. במקרה כזה, מצד אחד, התינוק נמצא בגיל שבו הוא אמור לזחול אך עדיין אינו זוחל, מצד שני, אותו תינוק ככל הנראה ילמד לעמוד מוקדם יותר, מכיוון שהוא נמצא רוב הזמן בלול ויכול להיאחז בסורגים ולמשוך עצמו כלפי מעלה. כלומר הסיבה שבה התינוק נמצא יכולה להשפיע באופן ניכר על התפתחותו, וכאן תפקיד ההורים בטיפול בילד הוא מכריע", מסבירה גוטמן ויזר.

טיפול מוקדם למניעת השלכות

פינקלר סבורה כי אם העיכוב לא יטופל, ההשפעה עלולה להיות קריטית. "אנשי מקצוע העובדים עם ילדים בעלי לקויות למידה מדברים על הקשר שבין התפתחות בגיל הינקות לבין לקויות למידה", היא מציינת. "חשוב לדעת כי תהליך הלמידה אינו מתחיל בכיתה א' או בגן, אלא כבר בימיו הראשונים של התינוק, אז הוא יוצר לעצמו את הבסיס לתהליכי הלמוד לכל ימי חייו. מעקב אחר יכולותיהם המוטוריות של ילדים הראה כי ילדים בעלי יכולות מוטוריות גבוהות הם בעלי הישגים גבוהים יותר בלימודים, ולהיפך. בגיל